

ПЕТЪР НЕЗНАКОМОВ
ЕДНА СЪДБОВНА СРЕЩА

chitanka.info

По онова време, няколко години преди Балканската война, аз, тогава едва дванадесетгодишно хлапе, се бях спуснал вече до дъното на своя млад живот, „на дне“, както беше модерно да се казва. Бях избягал от мизерната ни къщичка в Ючбунар, където вторият ми баща, побойник и пияница, ме тормозеше ежедневно, и се бях влял в шумната, пъстра, доста вулгарна, но и с някакво невероятно за наши дни вътрешно духовно сцепление (да не употребявам думата солидарност) тълпа на софийските „босяци“. И действително бях бос или с някакви двойно по-големи от крака ми калеври, бях се превърнал в истински Гаврош, по-късно Александър Жендов, чичо Слон, изобразяваше в своите карикатури стотици от нашего брата и под външния ни дрипав вид със свойственото си пролетарско проникновение беше схванал най-важното — нашия независим дух, остроумието и бойкостта, с които умеехме да защитим бедняшкото си достойнство. С каква ли не черна груба работа се заемах тогава нужда ради. Помня, че доста дълго време, почти две години, се занимавах с продажба на кибрит в големите софийски локали и бирарии. Старото огниво и кремъкът, с които нашите деди и бащи палеха лулите си и саморъчните си цигари, бяха вече на изчезване, изместени от последната рожба на тогавашната техническа революция — кибрита. В Костенец вече работеше първата ни кибритена фабрика, открита и ръководена от братята чехи, и кибритът беше станал неизбежен атрибут на елегантните господа, ония с папийонките и сламените капели на главите. Поради живостта на характера си, поради това, че умеех „сербез“ да отговарям на закачките на господата и на техните засукани дами, бях станал доста популярна фигура сред клиентелата на нощните софийски увеселителни заведения. Познавах ме съдържатели на локали и кръчми, метрдотели, диригенти на тогавашните ресторантски „банди“, кокотки и сутеньори (тогава ги наричахме пезевенци), всички ми викаха „малкия кибритопродавач“ и понеже не ме бяха хванали в нито една кражба на вилици, ножове и чаши, не ме гонеха като много други мои събратя, а ме оставяха свободно да шаря между масите в салоните и градините, дори ме покровителствуваха и не ми пречеха на дребната търговия, с която все пак си изкарвах по някой и друг грош за хляб, сирене и чаша евтино вино (лошият пример на втория ми баща се бе оказал безсилен да ми внуши отвращение от алкохола, това истинско и, бих казал, единствено

достъпно благо за босяка). Трябва да призная, че такова отвращение не можа да се породи у мене и на стари години, на върха на славата ми, дето се казва.

И ето един ден, май че беше през есента на 1909 година, влизам с таблата, на която си носех стоката — костенски кибрит, в ресторант „Батенберг“, срещу старата църква „Свети Георги“ (сега в двора на хотел „Балкан“). В този ресторант влизах за пръв път, обикновено търгувах в Градското казино, в кафене „България“, в „Панах“, и „Братя Петрови“, а този прочут ресторант, кой знае защо, го бях отминавал, макар че там дирижираше оркестъра един мой стар познат и благодетел, пан Франта от „Панах“. Първото нещо, което привлече вниманието ми (нали все си търсех клиенти), беше една кръгла маса вляво до големия френски прозорец с доста извехтяла плюшена завеса. Около нея бяха насядали шест-седем предимно брадати господа, които, това се виждаше още от вратата, коренно се различаваха от обикновените посетители на ресторанти, главно чорбаджийски синчета, парвенюта и новобогаташи. В тия имаше нещо по така... как да го обясня... нещо, дето те привличаше веднага... благородство ли, що ли — трудно ми беше тогава да си служа с такива купешки думи. Запътих се натам, с босяшкия си инстинкт схващах, че тук голяма търговия не може да се направи, но все пак неудържимо се носех към тази именно маса. „Я, малкият кибритопродавач! — позна ме единият от господата, когото бях срещал и в други ресторанти, келнерите му викаха господин Гюро (писателят Георги Райчев — б.м.). — Сядай при нас бе, младеж! Бай Митьо — обърна се той към най-главния от компанията, който стоеше в центъра точно под прозореца, брадат хубавец с дълга руса коса, широкополата му шапка беше небрежно захвърлена до него на масата, — да го поканим, а? Много интересен Гаврош...“ (Тогавя за пръв път чух това прозвище, бях напуснал училище още от второ отделение на началното училище, бях почти забравил да чета и пиша и нямах хабер от литература и литературни герои, но думата беше звучна и ми хареса. „Ами щом ти прави удоволствие, покани го, Гюро! — каза басово човекът, когото нарекоха бай Митьо (поетът Димитър Подвързачов — б.м.). — Може пък един ден и той да ни стане събрат, ако не по перо, то поне по пиене. Сръбваш ли си винце бе, Гаврош?“ „Охо!“ — подсвирнах аз и без да чакам повторна покана, се настаних на единствения свободен стол,

като оставих таблата с кибрита на пода. „Я го гледай какъв е чевръст!“ — каза човекът отдясно, малко пълен, с разтегната вратовръзка, също брадат, но под брадата, червеникава на цвят, личеше, че е съвсем млад и с такива едни присвити от смях добри очи, че чак се захласнах, като го гледах.

*И защо ме гледаш тъй, Гаврош?
Добър ли ти се виждам
или лош?*

— издекламира изведнъж той, като заби показалеца си в корема ми. „Какъв ти лош — казах аз смело (търговията по ресторантите ме бе научила да не се стеснявам от възрастните). — Много добър си даже.“ „Много добър поет или много добър човек? — попита господин Гюро. — Ха да видим сега как ще те класифицира, Димчо?“ „Че какво е пък това поет?“ — изтърсих аз с цялата си тогавашна гаменска наивност. „Не си ли ходил на училище, не си ли чел дядо Вазов?“ — попита ме брадатият съсед, като ме гледаше с добра и малко тъжна усмивка. „Чел съм, ама съм забравил — казах аз и за пръв път в живота си се зачервих от срам. — А пък тоя дядо Вазов не е ли един с капела. В кафене «България» ходи... по три кутии кибрит си купува наведнъж...“

Всички на масата се засмяха, а червенобрадият ме притегли към себе си и ме прегърна. „Този, който те прегръща сега, момче, скоро ще стане един от най-добрите, но непризнати български поети. Да помниш и да разказваш един ден, че те е прегръщал самият Димчо Дебелянов с псевдоним Амер. И да научиш едно стихотворение от него. Ей тук имам едно... последното...“ — той бръкна в джоба си, извади един смачкан лист от тетрадка и ми го подаде. „Мисли в мъглата... — засричах аз и все повече се засрамвах от своята полуграмотност. — На пет-шест раз... разкрача ед... едвам се дървета, здания съ... съзи...“ „Хайде, хайде не се мъчи! — прекъсна ме непризнатият поет Дебелянов. — Пък и това стихотворение не струва кой знае колко. Хуморист, братле, аз едва ли ще стана някога, друг ми е натюрелът...“ На това място той изведнъж прекъсна мисълта си и се загледа някак втренчено в мене, прониза ме просто с присвитите си

очи. После изведнъж каза: „Но затова пък ти, братле, един ден, като оставиш кибритената търговия и се пообразоваш малко, ще станеш може би един от най-добрите хумористи на България. Като оня старец там, Бащата!“ И той посочи брадатия рус красавец под прозореца.

Не зная какво ми стана след тези думи, но се наведох, взех една пачка кибрити и я пъхнах в джоба на този, както ми се стори тогава, истински пророк. Колкото и да се силеше да ми заплати подаръка с една солидна банкнота, не я приех. Най-после Бащата, бай Митьо, му каза да ме остави на мира и взе, че изкупи цялата ми останала стока. Такъв голям альш-вериш не бях правил през цялата си кибритена кариера.

Ето защо тази моя първа и — уви! — последна среща с най-нежния български поет Димчо Дебелянов никога няма да се изтрие от паметта ми. Още същата зима се амбицирах, научих се отново да чета, без да се запъвам, научих повечето от стихотворенията му наизуст, а много по-късно, вече след смъртта му на фронта, взех, че наистина станах един от най-добрите хумористи на страната, както той беше предсказал. Но в истински грамотен човек така и не можах да се превърна. В някогашна буржоазна България не издаваха дипломи на такива бивши босяци като мене. И едва след... Но това е друга история.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.